

Collectieve wasplaatsen kans in strijd tegen erfafspoeling

Groeiende belangstelling, nog wel hobbels te nemen

SPRINT-project: veel informatie over blootstelling, maar wat zegt het over risico's?

Demodag Agro CloSer

Inhoud

03 Wasplaatsen

Collectieve wasplaatsen voor spuitmachines en andere machines waarmee gewasbeschermingsmiddelen worden toegediend, bieden een kans in de strijd tegen erfafspoeling. Wel zijn er nog hobbels te nemen.

06 SPRINT-project

Het Europese SPRINT-project heeft veel informatie opgeleverd over blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Maar wat zegt dit over risico's voor mensen?

08 Agro CloSer

Het systeem van Agro Closer realiseert volledige traceerbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen. Onlangs werden producenten en distributeurs hierover bijgepraat tijdens een demodag.

CropLife NL Bulletin - juli/augustus 2025

CropLife NL Bulletin is een uitgave van CropLife NL. CropLife NL behartigt belangen van bedrijven die chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelen voor de Nederlandse markt. CropLife NL Bulletin verschijnt tweemaandelijks in digitale vorm. Aan- en afmeldingen voor een kosteloos abonnement kan via dit [formulier](#).

REDACTIE CropLife NL, Postbus 80523, 2508 GM Den Haag - croplife@croplife.nl - www.croplife.nl - CropLifeNL - LinkedIn

TEKST EN REALISATIE Fred Meijer Communicatie

FOTOGRAFIE Fred Meijer, Lytsa Post, Eric Kiers, Shutterstock

Collectieve wasplaatsen kans in strijd tegen erfafspoeling

Groeiende belangstelling, nog wel hobbels te nemen

In het terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlakte- en grondwater is de afgelopen decennia veel bereikt. Maar we zijn er nog niet. Een belangrijke emissieroute is erfafspoeling, die kan ontstaan door het in- en uitwendig reinigen van de spuitmachine op het erf. De beste oplossing hiervoor is een speciaal ingerichte wasplaats. Maar die is te kostbaar voor de meeste individuele telers. Inmiddels zijn er ideeën over collectieve wasplaatsen. Dat kan een mooie oplossing zijn, maar er zijn nog wel hobbels te nemen.

"Een wasplaats voor spuitmachines is een investering van op z'n minst enkele tienduizenden euro's. Dat is een fors bedrag, waar geen extra rendement voor een teler tegenover staat. De teler kan het bedrag dus niet terugverdienen. Daardoor is een eigen wasplaats voor veel individuele telers niet realiseerbaar."

We praten met Meri Loeffen en Maurice Steinbusch. Meri Loeffen is programmamanager bij Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Maurice Steinbusch is beleidssecretaris agrarisch loonwerk bij Cumela. Beiden zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van wasplaatsen voor spuitmachines en in het bijzonder collectieve wasplaatsen. "Overigens zijn deze wasplaatsen niet alleen bestemd voor spuitmachines, maar voor alle apparatuur waarmee gewasbeschermingsmiddelen worden toegediend", merkt Maurice Steinbusch op. "Dus bijvoorbeeld ook voor zaaimachines en pootmachines."

Oppervlakte- en grondwater

Gewasbeschermingsmiddelen horen alleen daar terecht te komen waar ze hun werk moeten doen. Dus bijvoorbeeld op het gewas of op onkruid. En niet normoverschrijdend in het oppervlakte- of grondwater. "Daar is iedereen in en rond de landbouwketen het volledig over eens", stellen beide geïnterviewden.

Emissiereductie heeft al decennialang de volle aandacht van CropLife NL en haar deelnemers, de diverse stakeholders en de overheid. Inmiddels is daarin veel bereikt, onder meer dankzij driftbeperking. Maar er moet meer gebeuren, mede met het oog op de Kaderrichtlijn Water. Ook zou de toelating van middelen die te frequent leiden tot normoverschrijdingen in het oppervlaktewater, op de tocht kunnen komen te staan. Daarmee is het ook van belang voor behoud van het effectief middelenpakket.

Reinigen spuitmachine

Een belangrijke, zo niet de belangrijkste emissieroute die nog aanpak behoeft, is erfafspoeling. "Deze kan ontstaan doordat een spuitmachine gereinigd wordt, inwendig of uitwendig", legt Meri Loeffen uit. "Inwendig door te spoelen, uitwendig door reiniging aan de buitenkant. Uitwendig reinigen mag een teler of loonwerker ook op het behandelde land doen, en bij incidentele reiniging op een onverharde bodem (ongeveer twee keer per jaar). De risico's en de milieubelasting zijn dan beperkt. Maar voor een teler is uitwendig reinigen op het land niet altijd praktisch en haalbaar: je hebt water nodig en een vrij stuk onverharde bodem waar dat kan. Daarom gebeurt reinigen van de spuitmachine meestal op het erf."

Inrichting wasplaats

Een speciaal ingerichte wasplaats voor het inwendig en uitwendig reinigen van gewasbeschermingsapparatuur is de beste en veiligste oplossing. Maurice Steinbusch legt uit: "Zo'n wasplaats is uitgevoerd met een aaneengesloten bodemvoorziening en is al dan niet overdekt. Verder is er een bezinkput met vet- en olieafscheider. Het water wordt opgevangen en vervolgens afgevoerd naar een installatie waarin de gewasbeschermingsmiddelen worden afgebroken en het water verdampt. Dat is veelal een zogeheten fyto-bak of biofilter, met daarin grond, stro en bacteriën die de werkzame stoffen afbreken. Punt is en blijft dat je géén water vervuult met gewasbeschermingsmiddelen mag lozen op riool of oppervlaktewater. Middelen worden namelijk in een rioolwaterzuiveringsinstallatie niet afgebroken en komen dan alsnog in het oppervlaktewater terecht."

Initiatief in Wapse

Los van de hoge investeringskosten is een wasplaats technisch op zich goed te realiseren. En de mate van gebruik is doorgaans zo extensief, dat meerdere telers en loonwerkers prima samen met één wasplaats zouden kunnen doen. "Dat gebeurt ook al", weet Meri Loeffen. "Een mooi voorbeeld daarvan is een gezamenlijke wasplaats in het Drentse Wapse, gemeente Westerveld (zie openingsfoto bij dit artikel). Dit is een initiatief van een lokale werktuigenvereniging, waarin boeren al jarenlang samenwerken. De wasplaats is gerealiseerd met ondersteuning en provinciale subsidie via Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Verder had de vereniging een stukje grond liggen dat ruimte bood voor een wasplaats."

Alle boeren in de gemeente Westerveld kunnen gebruikmaken van de wasplaats. "Dat kost iedere gebruiker 25 euro per jaar, wat overigens niet voldoende is om uit de kosten te komen. Maar de vereniging vindt deze investering de moeite waard, vanuit milieuoogpunt en maatschappelijk belang. Het ontzorgt telers ook."

Maurice Steinbusch: "Punt is en blijft dat je géén water vervuult met gewasbeschermingsmiddelen mag lozen op riool of oppervlaktewater."

Drempel zo laag mogelijk

Hoe mooi en praktisch het idee van collectieve wasplaatsen ook is, er zijn wel hobbels te nemen. "Bijvoorbeeld het uitzoeken wie het beste het initiatief kan nemen tot een collectieve wasplaats", zegt Meri Loeffen. "In het hiervoor genoemde voorbeeld is dat een werktuigencoöperatie. Maar het zou ook een loonwerker kunnen zijn. Of een teler die er ruimte voor heeft en, zeker zo belangrijk, geen problemen heeft met meer verkeer op zijn erf. Nog mooier zou zijn als de overheid het aanbiedt, bijvoorbeeld gemeentes. Vergelijkbaar met de gemeentelijke locaties waar je afval kunt aanbieden." En dan is er nog de vraag: hoe groot kan het gebied zijn dat wordt bediend door een collectieve wasplaats? "Je kunt je voorstellen dat telers en loonwerkers geen tijd hebben om steeds lange ritten te maken voor het reinigen van hun machine. Voor het welslagen van een collectieve wasplaats, waar dus veel mensen gebruik van maken, moet de drempel voor gebruikers zo laag mogelijk zijn."

Wet- en regelgeving

Een andere te nemen hobbel betreft wet- en regelgeving, legt Maurice Steinbusch uit. "Alles moet conform de regels van de omgevingsdiensten en de waterschappen, die tevens toezicht houden. Over de interpretatie van de wet- en regelgeving ten aanzien van collectieve wasplaatsen is nog de nodige afstemming nodig, uiteraard ook met de lokale overheden. En stel, een teler of loonwerker bouwt een collectieve wasplaats. Dan wordt hij daarmee inzamelaar van water van derden, waarvoor een vergunning nodig is."

Vanuit de sector is er inmiddels initiatief genomen om de ontwikkeling van collectieve wasplaatsen 'aan te jagen', weet Maurice Steinbusch, die daar zelf nauw bij betrokken is. "Dat is een initiatief van LTO Nederland en BO Akkerbouw. Zij constateren ook een groeiende belangstelling voor collectieve wasplaatsen. Het is allemaal nog enigszins prematuur, maar er zijn al ideeën over hoe de gewenste versnelling te realiseren. Denk daarbij aan subsidieregelingen vanuit de overheid, samenwerking met regionale overheden, en versterking van de sectorbrede betrokkenheid."

Meri Loeffen en Maurice Steinbusch benadrukken tot slot dat de overheid in dit alles een cruciale rol speelt. "De betrokken partijen roepen de overheid dan ook op om de ontwikkeling van collectieve wasplaatsen ten volle te ondersteunen, samen op te trekken en te faciliteren."

Meri Loeffen: "Voor het welslagen van een collectieve wasplaats, waar dus veel mensen gebruik van maken, moet de drempel voor gebruikers zo laag mogelijk zijn."

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: 'Wasplaatsen cruciaal voor waterkwaliteit'

'Wasplaatsen voor machines met gewasbeschermingsmiddelen dringen emissie naar oppervlaktewater, bodem en vuilwaterriool terug. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat waardeert daarom het initiatief vanuit het landbouwbedrijfsleven om de aanleg van wasplaatsen te versnellen. Wasplaatsen leveren een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Het is wel van belang dat de wasplaatsen op de juiste manier worden aangelegd. Om de aanleg van wasplaatsen te faciliteren en om besluitvorming over aanleg van nieuwe wasplaatsen te versnellen, heeft de overheid een praktische handreiking voor het bevoegd gezag laten opstellen. De handreiking is een praktisch naslagwerk over de geldende Rijksregels voor wasplaatsen en geeft ook praktische en milieutechnische informatie over de inrichting van wasplaatsen. In aanvulling daarop heeft het landbouwbedrijfsleven het initiatief genomen voor het opstellen van een informatiedocument die bedrijven ondersteunt met praktische informatie bij de aanleg van een wasplaatsen.'

SPRINT-project: veel informatie over blootstelling, maar wat zegt het over risico's voor mensen?

Het Europese onderzoeksproject SPRINT (Sustainable Plant Protection Transition), gefinancierd via het Horizon 2020-programma van de Europese Unie, heeft de afgelopen vijf jaar onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in onze omgeving. De resultaten van het project zijn recent gepresenteerd, zowel in Nederland als in Brussel. Een samenvatting van de resultaten is te lezen in een Engelstalige [brochure](#).

Hoge ambitie

De ambitie van het onderzoek was hoog: bijdragen aan de beoordeling van risico's en effecten van gewasbeschermingsmiddelen, alsmede het versnellen van innovatieve transitiepaden naar duurzamere gewasbescherming. In de [communicatie](#) rond de start van het project werd dat als volgt verwoord: 'We gaan aantonen dat er met pesticiden écht veel mis is: It's time for change.' Een dergelijke uitspraak kan de indruk wekken dat de richting van de conclusies al bij voorbaat vaststond.

In de genoemde brochure komt naar voren dat het onderzoek veel informatie heeft opgeleverd over aanwezigheid van en blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen.

De vraag rijst dan wel: wat zegt dit onderzoek over de risico's voor mensen?

Vaak mengsels

Binnen het SPRINT-project werd aangetoond dat resten van gewasbeschermingsmiddelen voorkomen in grond, water, lucht, huisstof, gewassen en in mensen. Daarbij gaat het vaak om mengsels van stoffen, waaronder soms werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen die inmiddels niet meer zijn toegelaten. De onderzoekers stellen dat de impact van 'cocktails' vaak sterker is dan de individuele stoffen. De bevindingen van het SPRINT-project sluiten aan bij hedendaagse maatschappelijke zorgen over gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de opvatting heerst dat deze middelen overal aanwezig zijn en dat de autoriteiten hier niets aan doen. Echter, het SPRINT-onderzoek spreekt alleen over het aantreffen van resten en geeft geen inzicht over de gevonden concentraties. Daarom is het niet mogelijk om duiding te geven aan de bevindingen. Hierdoor blijft onduidelijk of er werkelijk sprake is van een risico. En dat voedt juist maatschappelijke onrust, in plaats van verheldering te bieden.

Interessante inzichten

Desondanks heeft het SPRINT-project een aantal interessante inzichten opgeleverd. Zo werd tijdens de presentatie in Wageningen gemeld dat blootstelling aan realistische gewasbeschermingsmengsels geen klinisch relevante gezondheidseffecten bij de rat veroorzaakten. Ook werd duidelijk dat voeding veruit de belangrijkste bron van blootstelling is voor mensen: meer dan 99 procent van de totale blootstelling. Andere routes, zoals via huisstof, inademen, opname via de huid en contact met besmette oppervlakten, dragen marginaal bij.

Via voeding

Wat betreft blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen via de voeding: dit is onderdeel van het toelatingstraject en is daartoe grondig onderzocht. Voor de actuele stand van zaken over combinaties van gewasbeschermingsmiddelen via voeding verwijzen we graag naar het RIVM, Ctgb en EFSA: RIVM: Onderzoek (2022) wijst uit dat de gezondheid geen gevaar loopt door combinaties van residuen in de voeding. Het onderzoek laat zien dat de huidige beoordelingsmethodiek voor individuele middelen ook de risico's van combinaties van de huidige toegelaten middelen afdekt.

Ctgb: Het voornemen is om in de toelatingsbeoordeling combinaties van middelen mee te gaan nemen. Daarom heeft het Ctgb een beoordelingskader in ontwikkeling voor combinaties van residuen via de voeding.

EFSA: EFSA assesses the risks to pregnant women from dietary cumulative exposure to pesticide residues that have acute effects on embryo development. The conclusion is that, with varying degrees of certainty, exposure is below the threshold that triggers regulatory action.

Gecombineerde blootstelling

De Europese Voedsel- en Warenautoriteit EFSA heeft inmiddels een aantal benaderingen ontwikkeld voor het beoordelen van gecombineerde blootstelling aan meerdere gewasbeschermingsmiddelen. Naast bovenstaande conclusie stelde EFSA bijvoorbeeld dat ten aanzien van acute effecten op het zenuwstelsel, en ook bijvoorbeeld ten aanzien van chronische effecten op de schildklier, de risico's voor de consument (alle bevolkingsgroepen) onder de drempel liggen die aanleiding geeft tot het treffen van maatregelen.

Context nodig

Het SPRINT-onderzoek heeft de afgelopen jaren veel data gegenereerd. Dit geeft inzicht waar resten van gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen kunnen worden. Deze inzichten kunnen bijdragen aan een betere risicobeoordeling en beleidsvorming. Tegelijkertijd is het belangrijk dat communicatie over 'aanwezigheid' van stoffen gepaard gaat met context over de betekenis van die aanwezigheid voor eventuele gezondheidsrisico's of voor het ontbreken daarvan. Want het hangt af van de dosis of een stof schadelijk is. Het feit dat een stof wordt aangetroffen, zegt niets over het al dan niet schadelijk zijn voor de gezondheid. Zonder het bieden van deze context kan dit leiden tot verwarring en onnodige onrust.

Uiteraard blijft CropLife NL de ontwikkelingen ten aanzien van gecombineerde blootstellingen en mogelijke risico's nauwgezet volgen en onderzoek ondersteunen.

Voor meer informatie over chemical mixtures:

<https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/chemical-mixtures>

Agro CloSer realiseert volledige traceerbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen

Begin juli vond er een demodag plaats van de stichting Agro CloSer. Tijdens deze bijeenkomst konden distributeurs en producenten van gewasbeschermingsmiddelen nader kennismaken met het track & trace systeem van Agro CloSer. Het initiatief van CropLife NL en Agrodix (distributie) werkt aan een volledige traceerbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen in de Benelux. Ook de Belgische producenten (Belplant) en distributeurs (Phytodis) zijn hierbij betrokken.

Het systeem van Agro CloSer staat inmiddels. Een deel van de distributeurs werkt er al mee, maar een deel nog niet. De bijeenkomst, die plaatsvond bij distributeur Willems Balgoy in het Gelderse Balgoy, was bedoeld om distributeurs en producenten nader te informeren over de mogelijkheden die het systeem biedt. Het streven is dat eind dit jaar alle in de Benelux verhandelde gewasbeschermingsmiddelen volledig traceerbaar zijn, van producent tot eindgebruiker. De demodag werd verzorgd door Conno de Ruijter (Brabers / Agro CloSer), Annika Goudswaard en Vita Ancevska (CropLife NL-deelnemer Adama), gastheer Wilbert Willems, en Joachim Crombez (Telus, leverancier van het digitale platform van Agro CloSer).

Volledige traceerbaarheid

Agro CloSer (voluit: Agro Cloud Services) is een initiatief van CropLife NL en Agrodix. Het is ontstaan vanuit de verantwoordelijkheid om, op elk moment dat dat nodig is, volledige traceerbaarheid te hebben van gewasbeschermingsmiddelen, van producent tot eindgebruiker. Daarom hebben de CropLife NL-bedrijven in hun Code of Conduct opgenomen dat zij ervoor zorgen dat de leveringen van gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik in de land- en tuinbouw op batchniveau elektronisch worden geregistreerd en, indien nodig, binnen 24 uur op batch-niveau kunnen worden teruggeroepen.

Voor distributeurs die CDG-gecertificeerd zijn, geldt de verplichting om uiterlijk op 1 januari 2026 alle uitgaande leveringen op individueel batchniveau vast te leggen, zodat op elk moment binnen 24 uur een recall op batchniveau uitgevoerd kan worden. Met de oplossingen die Agro CloSer biedt, kan de keten (producenten en distributie) dit op een professionele en efficiënte wijze uitvoeren.

Voorbereid op de toekomst

Het werken met gewasbeschermingsmiddelen vereist een hoge mate van professionaliteit en verantwoordelijkheid. Dankzij de volledige traceerbaarheid is bekend waar elke verpakkingseenheid van een gewasbeschermingsmiddel zich precies bevindt, tot op het niveau van de individuele eindgebruiker. Omdat het track & trace systeem een verregaande digitalisering vereist, hebben CropLife NL en haar deelnemers in het kielzog hiervan digitale etiketten geïntroduceerd en die beschikbaar gesteld via de gratis app Agro E-Label (zowel voor Android als voor Apple). Hiermee kan een toepasser of adviseur, door met de app op zijn of haar smartphone de 2D-matrix op de verpakking van het gewasbeschermingsmiddel scannen, het wettelijk gebruiksvoorschrift raadplegen. De gebruiker van de app kan bijvoorbeeld de informatie selecteren die voor zijn of haar teelt relevant is.

Het voornemen is om het systeem van Agro CloSer binnen afzienbare tijd uit te breiden naar andere productgroepen die door de distributeurs verhandeld worden, zoals kunstmest en zaaizaad.

Besparing in tijd en kosten

Tijdens de bijeenkomst werd duidelijk dat het systeem van Agro CloSer, naast traceerbaarheid, meerdere voordelen oplevert voor de deelnemende bedrijven. De verregaande digitalisering van het traject van inkoop, verkoop en logistiek levert een forse besparing op in werktijd en kosten. Ter illustratie: 7 procent kostenbesparing door het digitaal verzenden en ontvangen van orders, 25 tot 40 procent tijdsbesparing door efficiënter werken, en een kostenbesparing van 35 procent per transactie door deze manier van werken door de hele keten. Ook de kans op fouten wordt geminimaliseerd, doordat gegevens niet meer hoeven te worden overgenomen, maar geautomatiseerd worden doorgegeven.

Uiteraard vereist deelname eerst een investering in tijd en geld. Denk hierbij aan implementatie van het systeem (met koppeling aan de bestaande bedrijfssoftware, zoals een ERP) en aanschaf van speciale 2D-matrix scanners en bijbehorende

printers. Daarnaast kan de deelnemer kiezen voor deelname aan het digitale platform van Telus. Dit bedrijf biedt een soort 'brievenbus' in de cloud, als digitale intermediair tussen de deelnemende partijen. Deelnemers aan Agro CloSer zijn overigens niet verplicht om gebruik te maken van dit platform.

Succesvolle bijeenkomst

De circa veertig deelnemers aan de bijeenkomst kregen een algemene uitleg over het systeem van Agro CloSer. Daarnaast gingen de sprekers met hen ook technisch 'de diepte in'. De achterkant van het systeem is technisch complex. Het is een ingrijpend en veelomvattend project, dat de nodige afstemming en denkwerk vereist. Maar inmiddels staat het systeem als een huis. Deelnemers kregen een goed beeld van de technische opzet en de voordelen die het systeem kan hebben voor hun praktijk.